

Силабус навчальної дисципліни
Сучасні візуальні практики

1. Мета курсу – розкрити ваш творчий потенціал у створенні артоб'єктів на основі нових набутих знань з історії розвитку візуального мистецтва доби модернізму та постмодернізму, сучасних мистецьких практик та використовуючи досвід майстрів XX – XXI століть.

2. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фахівців спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
Розширити практичний досвід художника, поглибити теоретичні знання як бази для свідомого використання принципів і прийомів сучасного візуального мистецтва.

3. Завдання дисципліни

Ми з вами дослідимо

- основні напрями візуального мистецтва доби модернізму, теоретичні засади і характерні художні ознаки творів таких мистецьких течій, як абстракціонізм і неопластицизм, супрематизм, футуризм і кубізм, пуризм, експресіонізм і сюрреалізм, фовізм, авангард і кубофутуризм, орфізм, примітивізм;
- основні напрями візуального мистецтва доби постмодернізму, теоретичні засади і характерні художні ознаки творів таких мистецьких течій як абстрактний експресіонізм, реді-мейд, поп арт, оп арт або оптичне мистецтво, нет арт, гіперреалізм, стріт арт, ленд арт, мінімалізм;
- поняття концептуальне мистецтво, конформізм, андеграунд;
- форми і техніки сучасного мистецтва – інсталяція, перформанс, відео-арт, світловий стріт арт, 3D графіті, боді-арт.

4. Основні знання і уміння, яких набуває студент:

Ми розширимо ваш практичний досвід художника у процесі вирішення наступних завдань:

- створіть живописний або графічний твір обраного із запропонованих напрямів мистецтва XX-XXI ст. – футуризм, кубізм, пуризм, експресіонізм, сюрреалізм, фовізм, авангард, кубофутуризм, орфізм, поп арт, оптичне мистецтво, гіперреалізм;
- продумайте середовище, в якому ваш твір має перебувати, вимоги до його презентації – освітлення, експонування, оточуючі об'єкти, або форма відеопрезентації чи світлової трансляції на певний об'єкт.

5. Короткий зміст дисципліни

1. Візуальне мистецтво доби модернізму від 10-тих до 60-тих років XX ст. Переосмислення в мистецькій практиці значення форми, простору, кольору, світла, зображення реального світу та уявного. Ставлення до художнього надбання попередніх віків і нове розуміння естетичного в мистецтві.

Основні течії та напрями мистецтва доби модернізму:

Абстракціонізм – напрям, що ґрунтується на концепції відмови від зображення форм реального світу, звільнення від ознак предметності. У художній практиці відхід від традиційних принципів зображення, заперечення натуралізму та реалізму, визнання переваги геометричної краси над красою природних форм. Творчість Василя Кандинського та Казимира Малевича;

Неопластицизм – течія, основоположником якої є німецький художник Піт Мондріан. Митець прийшов до абстрактного мистецтва через геометричну стилізацію зображення природи. Візуальні риси його творів – врівноважена композиція з прямокутних фігур локальних кольорів (основного спектра з додаванням білого та сірого), розділених перпендикулярними лініями чорного кольору;

Супрематизм – напрям, основоположником і теоретиком якого є Казимир Малевич. Головною метою супрематизму проголошено виявлення безпредметного в мистецтві, заміни форм традиційного мистецтва максимально спрощеними знаковими зображеннями;

Футуризм – або «мистецтво майбутнього» є течією, зосередженою на пошуку нових пластичних форм відтворення стрімкого руху як основної ознаки сучасного життя. Художники-футуристи складають свої картини із численних фрагментів, зафіксованих миттєвих вражень від побаченого. У візуальній практиці це виявилось у використанні перетинів, зсувів, накладання і напливу форм і ліній. Творчість італійських митців Умберто (Уго) Боччоні, Джіно Северіні, Джакомо Балла;

Кубізм – напрям, що ґрунтується на новому підході до зображення реального через умовний характер простору. Пластична мова кубізму – деформація форми і членування предметів на геометричні площини (на куби, інші геометричні фігури), відмова від прямої перспективи і тяжіння до зворотної. Творчість Пабло Пікассо, Жоржа Брака, Хуана Гріса, Фернана Леже;

Авангард і кубофутуризм – авангард представляє нові пошуки в галузі безпредметного мистецтва, здійснені до революції в Російській імперії. Кубофутуризм – локальна течія авангарду, що базується на поєднанні пластичних принципів французького кубізму і художніх рис футуризму. Митці авангарду сміливо поєднали і доповнили художні прийоми нових західноєвропейських мистецьких течій. Представники авангарду – Давід Бурлюк, Михайло Ларіонов, Наталія Гончарова, Олександра Екстер, Павло Філонов, Володимир Татлін.

Пуризм – течія, що на відміну від кубізму та інших напрямів, не приймає деформацію предметів і прагне до упорядкованого відтворення лаконічних предметних форм. Для творів пуристів характерні площинність, ритм і накладання плавних силуетів і контурів, звернення до жанру натюрморту із зображенням гітари і скляних посудин – пляшок, бокалів тощо. Творчість Амеде Озанфана;

Експресіонізм – напрям, що базується на розумінні творчості як способу відтворення емоцій людини. У своїх роботах художники-експресіоністи звертаються до теми песимізму, містики, чуттєвості, їх зображення підкреслено гротескні, драматичні, інколи еротичні. У художній практиці відмова від зображення ілюзорного простору, площинна трактовка предметів, контрастність і колірні дисонанси. Творчість Оскара Кокошки, Пауля Клее, Егона Шіле;

Сюрреалізм – мистецький напрям, що звертається до зображення підсвідомого, того, що перебуває над реальністю, що виходить за межі раціонального і перебуває в царині сну і дитячого сприйняття світу. Творчість Сальвадора Далі, Жуана Міро;

Фовізм – напрям, що ґрунтується на прагненні до максимального використання колористичних можливостей живопису, до створення художнього образу за допомогою яскравих відкритих кольорів. Фовісти були групою паризьких художників, серед яких Анрі Матісс, Андре Дерен, Моріс де Вламінк.

Орфізм – течія, що базується на пошуках колірної виразності, просторових, та світлових ефектів в живописі. Робер і Софія Делоне – яскраві представники орфізму.

Примітивізм – або «наївне мистецтво» є напрямом, в якому відбувається відмова від академічних прийомів зображення, натомість художники звертаються до спрощених форм і наївної образотворчої мови, притаманної народному мистецтву і творчості не професійних митців. Представники течії художники-самоуки – Анрі Руссо, Каміль Бомбуа, Ніко Піросманішвілі, художники-професіонали – Наталія Гончарова, Ілля Машков, Петро Кончаловський.

2. Візуальне мистецтво доби постмодернізму від 60-тих років ХХ ст. Переосмислення позицій мистецтва модернізму, прагнення до автономності творчості, пошук нових форм та технік візуального мистецтва, зумовлених реаліями цифрової епохи.

Основні течії та напрями мистецтва доби модернізму:

Абстрактний експресіонізм – своєрідне продовження пошуків в галузі безпредметного мистецтва, базується на визволенні мистецтва з під контролю розуму і логіки, на спонтанності творчого процесу під впливом емоцій та настрою, на відмові від законів колірних співвідношень і традиційних інструментів живопису, прийомів нанесення фарб на полотно. Абстрактний експресіонізм наголошує на перевазі значенні процесу творення над його результатом, тому написання картин часом набуває форми мистецької акції, перформансу. Творчість Джексона Поллока.

Реді-мейд – напрям, що зародився ще в добу модернізму і є продовженням дадаїзму, бере початок від експозиції, яка наголосила на естетичній цінності та красі звичайних предметів ужитку, виставлених в середовищі мистецької галереї. Ідеологи реді-мейд (з англійської «готовий») стверджували, що утилітарний предмет, перенесений із місця свого функціонування в мистецьке середовище, набуває нових якостей і змісту, стає об'єктом споглядання і здатен викликати нові асоціації. Основоположник Марсель Дюшан.

Поп арт – напрям, що базується на сприйнятті мистецтва як частини масової культури, сповненого її символами, стереотипами, ідолами. Водночас зображення об'єктів в поп арті отримує яскраву декоративну інтерпретацію. Творчість Енді Воргола, Роберт Раушенберга, Роя Ліхтенштейна.

Гіперреалізм – течія, спрямована на фотографічне відтворення, фіксацію фрагментів повсякденного буття, близька до поп арту поверненням до фігуративності в мистецтві. Особливі риси гіперреалістичних творів – точне, позаемоційне відтворення дійсності, імітація фотографії, використання крупного плану, деталізації, композиція, що нагадує випадковий фотознімок.

Оп арт або оптичне мистецтво – течія, що ґрунтується на використанні в образотворчому мистецтві оптичних ілюзій, зумовлених особливостями зорового сприйняття просторових і плоских фігур. До оптичного мистецтва також належать зображення неіснуючих фігур. Творчість графіка Майріца Ешера, Віктора Вазарелі.

Нет арт – напрям візуального мистецтва, об'єкти якого створювались із використанням форм, символів, знаків, зображувальних прийомів комп'ютерної графіки, веб та гейм дизайну. Ця течія 80-90-х рр. ХХ ст. стала рефлексією на розвиток комп'ютерних технологій та Інтернету, появу нових «немальованих» елементів з цього середовища.

Стріт арт – мистецтво міських вулиць, муралів, невеликих граффіті, поєднаних із архітектурними формами. Твори стріт арту дуже різноманітні – зображення шрифтових композицій і знаків, сюжетів

(Бенксі), 3D графіті зі складними просторовими ефектами, світлові трансляції зображень на будівлі (Геррі Хофштеттер).

Ленд арт – напрям, що ґрунтується на використанні реального краєвиду або природних об'єктів як головного художнього матеріалу і основи образотворення. Об'єкти, залучені в мистецькі проекти ленд арту, можуть бути дуже великими (озера, острови, гори тощо) і невеликими (композиції із природних матеріалів). Ленд арт тісно пов'язаний із фотомистецтвом, адже через мінливість стану артоб'єкту виникає потреба у фотофіксації.

Мінімалізм – течія, яке базується на простоті та одноманітності форми, на мінімальній трансформації матеріалів промислового або природного походження, на досягненні максимального візуального ефекту та виразності при використанні обмеженого арсеналу засобів. Артоб'єкт мінімалістів схожий на продукт промислового виробництва, часто тісно пов'язаний із запропонованим середовищем.

3. Поняття концептуальне мистецтво, конформізм, андеграунд. Форми і техніки мистецтва ХХІ століття – інсталяція, перформанс, відео-арт, медіа-перформанс, світлове мистецтво, 3D зображення, боді-арт. Пошук нових засобів художньої виразності в сучасних візуальних практиках.

6. Назва кафедри і викладацький склад

Кафедра образотворчого мистецтва педагогічного факультету, канд. мист., доцент Кравченко Н.І.

7. Обсяг навчального навантаження

На вивчення дисципліни відводиться 180 годин (6 кредитів), самостійна робота – 152 год., лабораторна робота – 28 год.

Дисципліна вивчається у 3 семестрі.

8. Основні інформаційні джерела до вивчення дисципліни

Бондар Л., Аветова А. *Emerging Art in Ukraine / Новочасне мистецтво в Україні*. Київ: CP Publishing, 2022.

Бьорд Майкл, Гомперц Вілл. *Історія мистецтва. Книга 2. Що це взагалі таке? 150 років сучасного мистецтва в одній пілюлі*. Київ: ArtHuss, 2019.

Годж С'юзі. *Коротка історія мистецтв*. Львів: Видавництво Старого Лева, 2021.

Горбачов Д. *Український художній авангард: маніфести, публіцистика, бесіди, спогади, листи*. Київ: Дух і літера, 2021.

The Illustrated Story of Art. London UK: DK (Dorling Kindersley), 2013.

9. Система оцінювання

Поточний контроль: оцінювання творчого проекту.

Підсумковий контроль: залік (творче практичне завдання за вибором студента) у 3 семестрі